

Polen i HA 10/8-94 stormaktsspillet

Sovjetarmeene stanset utenfor Warszawa da hjemmestyrkene gjorde opprør og ble knust av tyskerne. Men er vi fremdeles så kommunistvennlige at det ikke kan fortelles hvorfor?

Det tyske angrep på Polen startet 1. september. 3. september erklærte Frankrike og England Tyskland krig, nå skulle Hitler stanses. 17. september var tyske tropper kommet inn i det område av Polen som Stalin-Hitlerpakten av 23. august ga Sovjet. Sovjet-tropper rykket inn for «å ivareta befolkningens interesser». Det norsk kommunistorganet Arbeideren skrev 14. september «at Sovjet skulle besette Øst-Polen, igjen en frekk løgn.»

Det de sikret seg av Polen det har russerne beholdt, og med en viss rett. Det var områder polakkene tok i 1920. Den sovjetiske «beskyttelse» førte bl.a. til at omkring 15000 polsk befal raskt ble drept og forsvant i massegraver. Under krigen og i lang tid senere spredte russerne at tyskerne hadde skutt dem. Nå innrømmes det at det var sovjetisk, ikke tysk verk.

Flyktende polakker dannet en eksilregjering i London, under general Sikorskis ledelse. Han omkom i flystyrt ved Gibraltar 4. juli 1943, under omstendigheter som har fått polakker til å tro på sabotasje. I allfall var ikke hans død ubeleilig for britene. Churchill forsikret at England ikke hadde erklært krig for å forsvare Polens grenser, men Polens suverenitet som fri nasjon. Det var bare russerne som kunne fordrive tyskerne fra Polen. Den røde arme, som ofret tusener, kunne ikke komme hjem igjen, mente Churchill, uten å ha fått igjen Königsberg (Kaliningrad) og de områder de hadde tapt til Polen 1917-20. Sikorski ga tydelig uttrykk for å være dypt uenig. Sovjet måtte heller ikke få noe av Baltikum. Men Churchill var ikke i den situasjon at han kunne kjøpslå. Allerede 22. juni 1941, dagen etter det tyske angrepet på Sovjet, hadde Churchill i en tale tilbudt Stalin allianse mot Hitler. I september fikk Stalin det første tilbud om våpenhjelp. Churchill og Eden hadde vært særlig redd for at Stalin og Hitler skulle slutte fred. Sikorski fløy 2. desember til Moskva og leverte Stalin en liste over savnede polske offiserer. Stalin lovet å finne ut hvilken leirkommandant i Sibir som brukte dem til skogsarbeid. Også i januar og mars 1942 var Sikorski hos Stalin. Stalin mente at en viss grenserevisjon var nødvendig. Sikorski var ikke villig til det. Sikorski advarte Churchill mot kommunismen og russisk imperialisme.

Men på det tidspunkt var britene avhengig av hva Sovjet kunne yde overfor tyskerne. Tobruk var tapt, Singapore også. Et prøveangrep mot Dieppe hadde kostet kanadierne mesteparten av styrken. Det viktigste britene kunne gjøre i Tyskland var flybombing, bl.a. av Dresden. Stalins krav var front nummer to.

Da oppstanden i Warszawa kom august -44, hadde sovjet dannet en polsk kommunistisk regjering i Lublin, og en rød polsk armé (hvor Jaruselski var kaptein).

Det var beleilig for Stalin at tyskerne knuste den polske London-regjeringens «hjemmestyrker» i Warszawa. Han tillot ikke amerikanske og britiske fly å lande på sovjetisk besatt område. Stalin sa (iflg. Is-mays memoarer) at han ikke ville bli innblandet i «den kriminelle hendelsen» i Warszawa. For Stalin

var ikke et fritt, vestorientert Polen, men et kommunistisk Polen målet. Amerikanske fly slapp forsyninger over byen 18. september. 2. oktober var kampen slutt og Polens skjebne som et kommunistisk land beseglet.

Rart å tenke på at egentlig var det for å sikre Polen friheten at England og Frankrike erklærte Hitler krig.

I stormaktspolitikken blir små land små, eventuelt enda mindre.

Anton Olstad
oblt c phil

107496